

Săpăturile de la Cladova

Com. Păuliș jud. Arad*

La Cladova, comuna Păuliș, județul Arad au fost continuate și în 1979 săpăturile arheologice de pe „Dealul Cetății”. Lucrările s-au concentrat în jurul carierei care prin extindere amenință cu distrugerea întregul monument. Spre N s-a prelungit secțiunea IV — începută în 1977, spre a se putea face observații asupra întinderii locuirilor pe această latură. Pe latura de S s-a prelungit secțiunea V pînă la poalele dealului, secționînd sistemul de apărare. În ceea ce privește stratigrafia nu au apărut elemente noi. Datele obținute în anul acesta confirmă pe cele din anii precedenți. În schimb s-au dezvelit noi locuințe, gropi, vetre de foc etc. din care provin numeroase materiale arheologice. S-au făcut de asemenea observații asupra sistemului de fortificație și asupra organizării interne și externe a teritoriului cetății în epoca dacică și feudală.

S-a constatat că locuirea paleolitică s-a întins pe toată suprafața cercetată cu excepția pantei semiabrupte de pe latura de S. Locuirea hallstattiană este cantonată în special pe partea de N și sporadic în restul suprafeței cercetate. În partea de V a botului de deal, spre Mureș, zonă în care se înscrie săpătura noastră, se observă trei terasș. Prima amenajare mare pare să fi avut loc atunci cînd s-a refăcut valul de apărare de pe latura de S și probabil și din alte părți. În această vreme creasta botului de deal a fost transformată într-un mic platou care constituie de fapt terasa I superioară. Pămîntul și piatra care au rezultat au fost transportate spre perferie unde se reconstruia valul de apărare. Terasa a II-a, intermediară, se află ușor în pantă și face legătura cu terasa a III-a amenajată în interior, în spatele valului de apărare.

Pe terasa I au fost dezvelite vetre de foc din epoca paleolitică, locuințe din epoca dacică, daco-romană, romano-bizantină și feudală. Pe terasa III nu s-au găsit încă locuințe decît din epoca feu-

dală. În anul acesta pe terasa I au fost dezvelite trei gropi dacice compuse din două părți, una săpată în stîncă, de formă circulară și alta deasupra stîncii de formă ovală. Pe extremitatea de N a terasei s-a dezvelit o locuință de secolul al XV-lea cu cuptor gospodăresc. Interesant este că pe lîngă vatra interioară, în fața gurii cuptorului se afla o vatră de formă semicirculară fățuită ca cea din interior. Tot pe latura de N s-au dezvelit locuințe hallstattiene și dacice. În apropierea locuinței dacice s-a dezvelit o vatră de pămînt bătut, deasupra cu o pojghiță de scliviseală arsă de culoare cărămizie care amintește ca dealtfel și gropile săpate în stîncă, de descoperirile dacice de pe dealul Măgura de la Porolissum².

Secțiunea a V-a de pe latura de S a avut drept scop secționarea sistemului de apărare. S-a constatat că valul mare de pămînt din epoca dacică a fost construit peste cel mai vechi din vremea culturii Basarabi. La înălțarea sa, așa cum am mai arătat, s-a folosit pămîntul și piatra rezultate de la amenajarea terasei superioare, și stîlpi de lemn cu diametrul de circa 0,30 m. În valul dacic s-a găsit o monedă de argint emisă de cetatea grecească Apollonia³ de pe țărmul dalmatian al Adriatiei ceea ce ar putea data construcția sa într-o perioadă anterioară venirii lui Burebista la conducerea statului dac. Pe creasta valului se află o palisadă de pămînt galben bătut prins între două lese de nule. Sub valul mare, la aproximativ 2,90 m S, se afla un alt val pămînt galben, mai mic, pe muchia căruia se afla un mic gard cu împletitură din nulele cu pari groși de aproximativ 0,10 m, dispuși în zigzag (pe două rînduri apropiate cu găurile parilor dispuse impar), a căror urmă se conservă bine datorită faptului că dispărînd îngrăditura prin incendiu se vedea conturul circular în pămîntul înroșit în jur. Urme de incendiu s-au mai găsit și sus pe val. Este prematur în stadiul actual al cercetării să încercăm să stabilim cînd

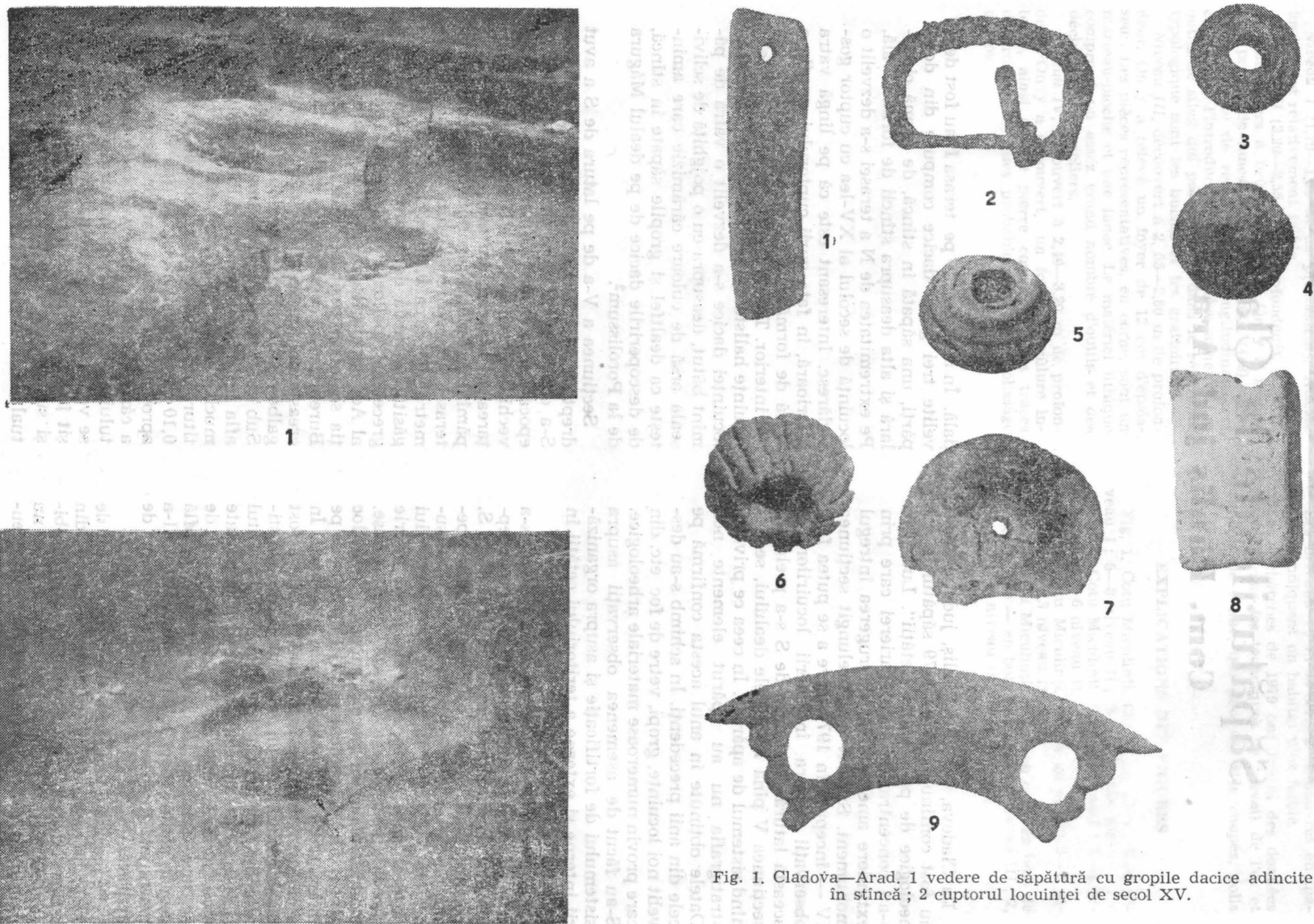

Fig. 1. Cladova—Arad. 1 vedere de săpătură cu gropile dacice adâncite în stincă; 2 cuptorul locuinței de secol XV.

Fig. 2. Cladova—Arad. 1 gresie de ascuțit, portabilă (de epocă dacică); 2 cataramă de fier din secolul XV; 3—4, 6—7 fusaiole din epoca fierului; 5 piatră de ascuțit ascuțit de epocă feudală; 9 garnitură de bronz pentru căldare de lemn (sau aplică).

și în ce împrejurare s-a produs acest incendiu. Atât terasele cât și sistemul de apărare probabil au mai suferit refaceri în epocile care au urmat.

Pe terasa a II-a și a III-a au fost dezvelite de asemenea locuințe din epoca feudală (secolele XIV—XV). Între acestea mai importante sînt cea care a putut aparține unui meșteșugar cu atelier de prelucrare a bronzului și aramei. În interiorul său s-au găsit pe vatra construită chiar pe stîncă mai multe fragmente de piese de bronz, o plăcuță decupată rotund și neterminată, o plăcuță dreptunghiulară cu cîte o gaură la extremități. O altă locuință de dimensiuni mari (5 m lungime) a fost surprinsă în carourile 16—18, dar nu a putut fi dezvelită total întinzîndu-se spre partea inabordabilă dinspre carieră. Avea fundul plat și ars. Latura sa de S afecta valul de apărare al cetății.

Urmele de locuire descoperite aici din secolele XIV—XVI trebuie puse în strînsă legătură cu atestarea documentară pe valea Cladovei a unui centru voievodal românesc în această perioadă⁴.

După relatările documentelor, Șt. Pascu⁵ recunoaște 10 sate dezvoltate prin roire între 1439—1519, cel mai vechi sat fiind pomenit între 1332—1337. Poate dezvoltarea acestor sate să fie în legătură cu existența pe vale a unor zăcămintele de cupru și calcar. Sîntem îndreptățiți să presupunem că centrul administrativ al voievodatului a fost aici în cetate, unde tradiția și poziția strategică îl justifică. Dealtfel în vale pe partea dreaptă a rîușorului Cladova se află ruinele unei biserici din această vreme, sau chiar mai vechi după fragmentele ceramice descoperite la suprafață.

În vederea protejării acestui monument se impune cit mai urgent oprirea lucrărilor din cariera de piatră spre a evita distrugerea.

NOTE

* La săpăturile de la Cladova a participat și studentul N. Soancă.

¹ V. Boroneanț, Ziridava, 10, 1978, p. 139—159; idem, Ziridava, 11, 1979, p. 109—116.

² M. Macrea, D. Protase, M. Rusu, Materiale, 7, 1962, p. 361—390; M. Macrea, M. Rusu, I. Mitrofan, Materiale, 8, 1963, p. 485—504.

³ Moneda a fost văzută de C. Preda, Gh. Poenaru Bordea, E. Chirilă, dar identificarea completă a fost făcută de O. Iliescu. Tuturor le aducem mulțumirile noastre.

⁴ S. Dragomir, Studii din istoria mai veche a romînilor de pe teritoriul diocesei arădene, în Transilvania, Sibiu, 1917; O. Lupaș, Voievozi și cnezi români în județul Arad, Arad, 1941; D. Prodan, Iobăgia în Transilvania în sec. XVI, II, București, 1968, p. 23—71; A. Caciora, E. Glük, Cnezatele și voievodatele românești arădene, în Studii cu privire la istoria Aradului în perioada feudalismului timpuriu, Arad, 1978, p. 104—137.

⁵ Șt. Pascu, Universul satului medieval transilvănean, „Magazin istoric”, XIV, 1, 154, 1980, p. 9—13.

LES FOUILLES DE CLADOVA, COMM. PAULIȘ, DÉP. D'ARAD

RÉSUMÉ

Les fouilles archéologiques de sauvetage de Cladova, dans le département d'Arad, en 1979, ont poursuivi les problèmes des années précédentes en ce qui concerne le paléolithique, la première époque du fer, la deuxième époque du fer, la période daco-romaine, romaino-byzantine, et féodale.

On y remarque particulièrement le sectionnement du repli de terrain fortifié sur le côté méridional de la cité dacique, ce qui a permis l'observation qu'un premier repli de terrain fortifié a été construit dans l'époque hallstattienne. Dans l'époque dacique ce repli a été restauré en employant de la pierre déroquée à l'occasion de l'aménagement de la terrasse supérieure au centre de la colline. A son construction on a employé aussi des piliers de bois.

Dans le repli de terrain dacique, on a découvert une monnaie d'argent émise par la cité grecque Apollonia sur le bord dalmate de la Mer Adriatique. On y a découvert aussi des fosses daciques dont la partie inférieure ronde est taillée dans le rocher.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. Cladova—Arad. 1 vue des fouilles avec les fosses daciques enfoncées dans le rocher; 2 foyer de l'habitation de XVe siècle.

Fig. 2. Cladova—Arad. 1 pierre à aiguiser portable (d'époque dacique); 2 boucle de ceinture du XVe siècle; 3—4, 6—7 fusaiotes de l'âge de fer; 5 pierre à aiguiser d'époque féodale; 9 applique en bronze pour seau en bois.